

Een vijzel vol vragen

Bert Rosbach



Op de foto is mijn exemplaar te zien. Peter raadt in zijn artikel aan om de vijzel te maken van Buxus, Lijsterbes of Hulst. Dat zijn harde inlandse houtsoorten. De een of andere harde exoot kan natuurlijk ook, al is dat "politiek minder correct". Ik heb mijn exemplaar gemaakt van olijf. Dat heb ik ooit van de secretaris gekregen. Aat, dank je wel, het is goed gebruikt, zoals je ziet. Wat is nu het bijzondere aan deze vijzel? De stamper zit in de vijzel, en kan er niet uit. Hoe krijg je dat nu voor elkaar. Die vraag krijg je onherroepelijk ook van tafelenoten, die hem gebruiken. Als je naar de tekening kijkt, krijg je al een vermoeden. De steel is aan de kant, waarmee je de korrels maalt, dikker dan de opening van de vijzel. De steel is aan de bovenkant voorzien van een losse kraag, die op de steel wordt gelijmd op het moment, dat de steel door de

In het mei-nummer van het Duitse blad "Holzwerken" kwam ik een artikel tegen van de hand van Peter Gwiasda. Ik heb hem in 2011 ontmoet op het "Treffen" in Midden-Duitsland. Hij heeft een zeer goede kijk op vormgeving en het is een goede houtdraaiër. Maar bovenal is het een aimabel mens. Ik heb de vijzel ook gemaakt, en het werkstuk leek me interessant voor mijn Nederlandse collega's. Dus toestemming gevraagd aan de uitgever voor het gebruik van de tekening, en ook Peter Gwiasda over dit stukje ingeseind.

kraag gestoken is, en de kraag in de vijzel is gelijmd. Andere trucs, zoals dompelen in heet water en samenpersen, zijn niet bruikbaar vanwege de hardheid van het hout.

Nog even de volgorde van werken, met daarbij wat extra aanwijzingen.

- Je hebt aan hout nodig: Een stukje van 70 x 70 x 140 mm en een stukje van 35 x 35 x 200 mm.
- Het dikste stuk is voor zowel de kraag als het eigenlijke vijzeldeel.
- Draai het dikste stukje tussen de centers rond.
- Maak de onderzijde van de vijzel zodanig, dat die in of op de klauwplaat past. En span hem vervolgens in of op de klauwplaat.
- In de klauwplaat: Met een ronde pen aan de onderzijde.
- Op de klauwplaat: met een passend kamertje.
- Maak de kraag exact 40 mm diameter en 20 mm lang.
- Boor het gat in de kraag met een diameter van 18 mm. Als je

een passende boor hebt, prima, anders moet je het gat na het boren met een kleinere boor op maat maken.

- Maak al de ronding aan de bovenste binnenzijde van de kraag.
- Steek de kraag af met je dunste afsteker. Afsteken, we zijn houtdraaiërs, geen timmerlieden. Maar ja, als je geen dunne afsteker hebt, vooruit dan maar.
- Vorm de buitenkant van het vijzeldeel. Dat moet makkelijk in de hand liggen.
- Boor of steek een gat van exact 40 mm diameter en een diepte van 15 mm.
- Hol het vijzelgedeelte uit. Maar let op, dat er nog een steunrand overblijft voor de kraag. De binnenkant van de vijzel hoeft niet perfect glad te zijn, want dan schieten naderhand de peperkorrels onder de stamper uit.
- Zet de kraag in het gat. Los er in zetten DUS NIET LIJMEN! Ook moet de kraag zonder veel geweld er in passen. Dus niet erin persen, laat staan er in

hameren. Je moet het er nog uit kunnen halen. Je doet dit, om de binnenkant van de vijzel te voorzien van een vloeiende overgang van het vijzelgedeelte naar de kraag. Zorg daarbij dat het gat van 18 mm zo blijft. Nu kun je ook nagaan of je wel precies genoeg die 40 mm hebt bepaald.

- Haal de kraag weer uit het vijzelgedeelte.

- Steek eventueel de vijzel af.

Voorlopig is dit deel van de klus klaar. Verder met het andere stukje hout.

- Draai het stuk hout rond.

- Maak een bolletje met een diameter van 34 mm. (Zie de tekening)

- Boor er een gat in van 10 mm diep en met een diameter van 12 mm.

- Steek het bolletje zo af, dat het nog een bolletje met een gat blijft.

- Draai de rest van de steel op 12 mm (Of eigenlijk 11,95 mm. Er moet ook nog gelijmd kunnen worden).

- Draai het overige deel van het kloosje af volgens de tekening. Zorg voor een voldoende breed stamperdeel. Zie de tekening. Dat mag niet door dat gat van 18 mm gaan.

- Steek de steel door de kraag, van onderen naar boven.

- Lijm de kraag op de steel

- Lijm de kraag in de vijzel, en let daarbij goed op de richting van de draad. Dat moet zo perfect mogelijk op elkaar passen.

De vijzel is nu klaar voor gebruik en jij mag de vragen beantwoor-



den van je tafelgasten.

Bij het gebruik worden de peperkorrels gemalen tussen stamper en vijzel. De gemalen peper wordt vervolgens op de handpalm geschud en daarna over het eten gestrooid.

Veel succes.